

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 50 K, na $\frac{1}{2}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 1. V Ljubljani, 15. januarja 1905. Leto XXII.

Obseg: Poučno potovanje v Švico. — Kmetijska politika. — Reja mlade živine. — Sosea Razumnika govedoreja. — Potreba, pomen in vrednost kmetijskega knjigovodstva. — Posli perutninarja ob času valjenja in nesenja. — Vprašanja in odgovori. Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Poučno potovanje v Švico.

Visoke planine z veličastnimi snežniki, mnogoštevilna jezera, lepa mesta, čedne vasi, prijazni prebivalci in raznovrstne udobnosti za potnike, vse to daje Švici toliko privlačne sile, kakor je nima nobena druga dežela.

Švica pa ni svetovnoznana samo zaradi svojih naravnih lepot, ampak tudi zaradi svojega zglednega kmetijstva. Sloveče je šviško sirarstvo po svojem izbornem emodolskem siru, ki je cenjen po vsem svetu, sloveča je pa tudi šviška živinoreja. V Švici imamo dvoje govejih pasem, ki sta tako odličnih lastnosti, da se kosata med seboj za prvenstvo. To je simodolsko pleme, ki je razširjeno po zapadnem delu Švice, in rjavo šviško pleme, ki se redi na vzhodni strani dežele. Na visoki stopnji napredka je pa tudi planinarstvo in drugo kmetijstvo, ki se odlikuje po svoji času primerni uredbi, po najskrbnejši porabi gnoj, po intenzivnem pridelovanju krme, po zglednem sadjarstvu itd. Kar se tiče kmetijskega napredka, lahko rečem, da stoji Švica na čelu vsem drugim planinskim deželam

ter jim daje v tem in onem oziru najlepši zgled.

Srečna je bila zaraditega misel, napraviti poučni izlet v to deželo! Naj se naši kmetovalci na mestu prepričajo o lepih uspehih, ki jih dosegajo šviški gospodarji na svojih kmetijah, in naj se pri tej priliki pouče tudi o njih socialnih razmerah! To bo več izdalo, kakor najboljši ponk!

Ko se je zaraditega kmetijska druba meseca junija l. 1904. odločila, da priredi tak izlet, in je razpisala v to svrhu tudi nekaj podpor, takrat ni seveda nihče pričakoval, da bo našla ta misel — dasi dobra — toliko odmeva, da bo udeležba tako mnogoštevilna, kakor se je nazadnje pokazalo. Ali dobra volja in ukaželjnost naših kmetovalcev, njih želja po napredku in zboljšanju gmočnega položaja je premagala vse težave. Prijavilo

Podoba 1.

se je nazadnje ogromno število udeležnikov, ki so hoteli napraviti pot v oddaljeno Švico: 27 prosilcev je hotelo potovati na svoje stroške, 40 se jih je pa oglasilo za podporo.

Odpotovalo nas je 39, ker je bilo premalo podpor za vse prosilce.

To potovanje je bilo prvo večje potovanje, ki so ga napravili kranjski kmetovalci v učne namene v Švico, in kakor smem upati, se je izvršilo v popolno zadovoljnost udeležencev. Videli smo mnogo poučnega in spodbudnega, videli lepe kraje in srečne razmere, doživeli tudi razne zanimivosti, tako da gotovo nobenemu ni žal stroškov, ki jih je žrtvoval za to pot.

1. Priprave za pot.

Za potovanje je bilo določenih vsega skupaj 10 dni in sicer 2 dneva za pot tja in nazaj, 8 dni pa za potovanje po Švici.

Da je bilo mogoče v tem kratkem času toliko poučnega videti, zato je bilo treba skrbnih priprav. Treba se je bilo obrniti na znane veščake, ki so svetovali, ktere kraje in ktera gospodarstva naj si ogledamo z ozirom na naše gospodarske potrebe in razmere. Pri sestavi načrta so mi pomagali gg.: dr. P. Schuppli, oskrbnik deželnega posestva v Oberhof-Buchau na Štajerskem, rodom Švicar, ki je napravil s štajerskimi kmetovalci l. 1901. enak poučen izlet v Švico; potem dr. F. G. Stebler, predstojnik kmetijskemu preskušališču v Curihu, dr. Schnebeli, ravnatelj zimske kmetijske šole v Stricklofu pri Curihu, in E. Wyssmann, ravnatelj mlekarškega preskušališča in kmetijske šole v Kusterhofu-Rheinneck. Po tem načrtu je bila za potovanje določena vzhodna Švica, ki je našim krajem po svoji legi in drugih naravnih razmerah najbolj podobna. Seveda se je bilo tudi v vsakem posameznem kraju, ki smo ga imeli po načrtu obiskati, obrniti na razne veljake, ki so nas spremljali in vodili ter poskrbeli vse potrebno glede prenočišča in hrane.

Kamor smo prišli, povsodi smo bili od naprošenih veččakov prijateljsko sprejeti, povsodi je bilo tudi že vse potrebno pripravljeno.

Res je pa tudi, da smo čas, ki nam je bil na razpolago, prav pridno porabili. Ogledali smo vse, kar je bilo po načrtu določenega, vrhutega pa še marsikaj drugega, za kar se imamo zahvaliti pozornosti in požrtvovalnosti naših spremljevalcev in vodnikov.

2. Na poti v Švico.

Potovanje smo nastopili dne 15. avgusta 1904. Zbirali smo se v Ljubljani v hotelu Lloyd, kjer nam je kmetijska družba ob osmih zvečer razdelila potrebne vozne liste, ter smo se izletniki tamkaj tudi seznanili. Odpeljali smo se iz Ljubljane z gorenjskim vlakom ob desetih zvečer, polni lepih nadej.

Čez Gorenjsko in Koroško smo se vozili v polspanju. V jutru 16. avgusta smo se pa že vozili po Pusterški dolini na Tirolskem, ki leži od Lijenca do Francensfeste v mer proti zapadu. Lepa je ta dolina po veličastnih gorah, ki jo obdajajo z obeh strani. Zanimivo je pa tudi kmetijstvo po teh krajih. Ljudje se pečajo najbolj z živinorejo, a pridelujejo tudi nekaj žita za vsakdanji kruh. Težko in malo uspešno mora biti pridelovanje žita po teh strmih legah, kajti kmetije leže visoko gori po južnih rebrih. Zelo čedne in značilne pa so kmetske hiše po teh krajih. Lepo pobeljene, z nizkimi strehami in lesenim potstrešjem gledajo v dolino sredi strmo ležečih kmetij.

Gor do Toblaha smo se vozili ob Dravi, ki je čim dalje manjša, dokler se na Toblaškem polju ne razcepi v majhne pritoke in studence. Ves ta čas smo zasledovali tudi kozelce, ki so preprosti in enostavni, kar se da. Večidel so brez strehe in so iz enega ali iz dveh oken. Dosti za to žito, ki se prideluje po tej dolini! Tu in tam smo videli tudi pasočo se živino, ki je bila gor do Toblaha povsodi pingavske krvi.

V Francensfeste smo presedli na vlak, ki pelje čez visoki Brenner v Inomost. Vlak se je obrnil proti severu in je vozil najprej po ozki soteski med nebotičnimi gorami. Potem pa smo zavili navzgor, vedno više in više, po vijugasti progi čez Brenner, ki leži 1370 m visoko. Odtod je drdrala železnica daleč na vzdol, noter do Inomosta. Med kratkim postankom, ki ga je imel vlak zaradi zamude, smo komaj utegnili, da smo se za silo okrepčali, potem smo se pa odpeljali naprej proti Švici. Od Inomosta smo se zopet vozili v mer proti zapadu, in sicer po Inski dolini, ki je tudi z obeh strani obdana od visokih gora. Mestoma je dolina jako široka in zanimiva po svojem poljedelstvu in travništvu. Po njivah smo videli skoraj samo turščico in krompir, ki dajeta glavni živež ondotnim prebivalcem.

Po travnikih stoje tu in tam lesene koče (senice), kamor spravljajo seno, dokler ga pozimi ne zvozijo po zmrzlih tleh domu. Take koče so potrebne posebno na travnikih, ki so vlažni in oddaljeni od doma. Zanimalo nas je pa tudi to, kako si ljudje pomagajo z rogljami (ostrvmi), kadar sušijo seno in deteljo (pod. 1.). Te roglje spravljajo pod posebne strehe (pod. 2.), ali jih pa obešajo v majhne ute (pod. 3.), da jim ne prhné na planem.

Pri Landeku smo zapustili Insko dolino, ki se od tukaj naprej vleče proti jugu, in smo prišli v tesno Štancersko dolino, potem pa kmalu do znamenitega arlberskega predora, ki je čez 10 kilometrov dolg. Četrt

Podoba 2.

Podoba 3.

ure je ropotal vlak po tem predoru. Zdelo se nam je, kakor bi padala toča nanj. Vsi smo se z veseljem oddehnili, ko je vlak zapustil ta podzemeljski rov in nam je zopet zasijalo ljubo solnce. Odtod naprej smo se vozili že po Predarliskem. Nekaj časa smo se vozili po tesni Samostanski dolini, potem se je pa svet odprl in smo prišli od Bludenca naprej v prijazne kraje, ki so močno podobni našim.

Pri Feldkirhenu smo prestopili v drug vlak, ki nas je prepeljal čez majhno kneževino Liechtenstajnsko v Švico. Ta dežela nas je mestoma spominjala po svoji ravnini in tu in tam obili moči kakor tudi po gorati svoji okolici na ljubljansko barje. Srečni ljudje, ki prebivajo tukaj, ker ne poznajo ne davkov, niti vojakov! Okoli petih popoldne smo prestopili reko Ren in smo prišli v Buksu na šviško zemljo. Krasen je svet, ki se nam je tukaj pokazal! V ozadju sinje planine, ob straneh visoke gore, pod nami zelene livade, polne sadnega drevja, in izmed drevja so gledali čedni kmetski domovi! Takoj prvi vtis je bil ugoden. V Buksu so nam površno pregledali prtljago, potem smo se pa odpeljali proti Sargansu. Po sadnih vrtovih smo videli, kako se je tu in tam pasla lepa živina rjavega šviškega plemena. In to sadno drevje! Kako močno je in zdravo! Kar smo videli, vse nam je ugajalo! Po njivah se prideluje turščica in krompir. A njiv je malo. Večidel so se razprostirali na levo in desno sami travniki in sadni vrtovi. Od Sargansa naprej smo se vozili ob krasnem Valenskem jezeru, ki je 15 kilometrov dolgo in dobra 2 kilometra široko. Na tej strani jezera smo videli razne tvornice, na drugi strani so pa nedostopni, strmi bregovi bližnjih planin. Krasen je bil pogled na vas Amden, ki slikovito leži visoko gori nad jezerom in ki obstoji iz mnogoštevilnih lepih hiš, raztrošenih sredi bujno zelenih travnikov. Ni dolgo trajalo, in bili smo ob Curiškem jezeru, ki je še večje in ima na tem kraju precej ravno in kaj prijazno okolico. Proti osmi uri smo se ustavili v Vedensvilu, prvi naši postaji na šviških tleh. Ko smo izstopili, nas je pozdravil gosp. Jean Schmid, kmetijski strokovnjak in posestnik, ki nam je prišel iz Wollishofena (pri Curihu) nasproti in je poskrbel za vse potrebno v Vedensvilu. Utrujeni od dolge vožnje smo takoj poiskali pripravljena stanovanja in smo se po skupni večerji, kjer se je določil tudi program za prihodnji dan, kmalu podali k počitku.

Kmetijska politika.

Kmetijska družba kranjska in njeno glasilo „Kmetovalec“ se nikdar nista bavila s tisto politiko, ki se pri nas vobče razumeva pod to besedo. To je namreč politika, ki zadeva cerkvena in narodnostna vprašanja.

Je pa še druge vrste politika: Finančna, obrtna, trgovska itd., in za nas najvažnejša, t. j. kmetijska politika, ki jo z latinskim imenom tudi agrarno imenujejo.

Kmetijska politika se peča z zakoni v prid kmetijske posesti (kmetijsko zakonodajstvo), z naredbami javne uprave v prid kmetijskega stanu in s pospeše-

vanjem javnega blagora, z ozirom na plodna tla in kmetijsko imetje (kmetijska uprava).

Raznovrstno politiko lahko vsakdo dela, a politične čine, bodisi ktere koli vrste politike, morejo izvrševati le zakonodajne in upravne oblasti. Te oblasti so državni in deželni zbor, vlada, deželni odbor in občinski odbor. Tudi čine kmetijske politike moreje izvrševati le te oblasti.

Kako pa izvršujejo oblasti čine kmetijske politike?

Zelo, malo ali nič naklonjeno kmetijstvu, in sicer z ozirom na to, kakšne so večine zastopov, oziroma kakšni so merodajni voditelji oblasti.

Vobče lahko rečemo, da je kmetijska politika v Avstriji našim kmetijskim težnjam prav malo naklonjena in da je vobče bila slaba.

Kdo je kriv slabe naše kmetijske politike?

Mi kmetovalci sami, ker smo premalo organizirani, ker mirno gledamo, ko se dela za nas neumestna politika, ki se je včasih še sami udeležujemo, zraven pa na svoje koristi popolnoma pozabljamo.

Premalo smo za tako delo še usposobljeni, prezaspani in osamljeni smo, zato pa to našo veliko krivdo spoznajmo, učimo, navdušujemo in organizujemo se, in marsikaj ali veliko se bo moglo doseči za kmetijski stan.

Z združenimi silami se dvignimo v boj za kmetijsko-politične pravice, in vsak kmetovalec naj svoje državljanske pravice z vso silo porablja v prid dobre kmetijske politike.

Kmetovalcem koristne kmetijske politike ne bodo delali za nas drugi stanovi, ki so premnogokrat naši gospodarski sovražniki; če hočemo imeti dobro kmetijsko politiko, jo moramo sami pričeti delati in zahtevati. Tu velja načelo, da kmetovalcu nihče ne bo pomagal, če si sam ne pomaga.

Tudi v kmetijski politiki nam bodi geslo samopomoč, in dolžnost kmetijske družbe kakor njene glasila „Kmetovalec“ bodi, naše kmetovalce navajati in navduševati tudi k tej samopomoči.

Bodi ta spis uvod drugim kmetijsko-političnim spisom, ki jih mislimo v bodočnosti objaviti našim gospodarjem v pouk in bodrilo.

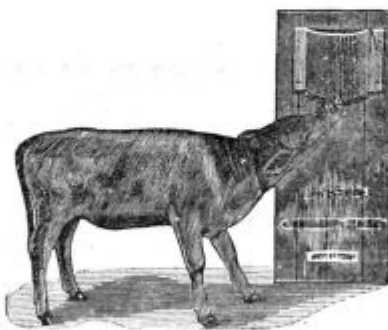
Reja mlade živine.

Kmetijstvo se je v drugi polovici preteklega stoletja silno izpremenilo in se še izpreminja. Le tistemu je mogoče z uspehom gospodariti, ki si svoje gospodarstvo času primerno uredi. Tako gospodarstvo, ki je bilo pred tridesetimi leti dobro in ugledno, je danes slabo. Skrbnemu in dobremu gospodarju je torej vedno treba napredovati; vsako leto, da, skoraj vsak dan je kaj novega, zato je vedno treba pridno prebirati strokovne knjige, liste, obiskovati kmetijska predavanja itd., sicer ni mogoče dobro gospodariti.

Če se vprašamo, kaj je vzrok, da kmetski stan tako slabo uspeva, moramo reči, da kmet sam. Trdovratno misli, da se morajo drugi po njem ravnati, gospodariti hoče vedno po starem kopitu, kakor se je naučil od svojega očeta, če ga pa strokovnjaki hočejo poučiti,

Podoba 4.

Podoba 5.

kako naj uredi svoje gospodarstvo, se mu zdi smešno, češ, kako bodo gospodje učili mene.

Rokodelec gre v svet, da tu pa tam kaj vidi in se nauči, šele potem se osamosvoji; kmetski sin pa mora, komaj je izstopil iz domače šole, že doma opravljati vsa kmetijska dela in nima priložnosti, da bi se kje drugje kaj naučil ali si ogledal, in takšen potem prevzame gospodarstvo.

Naši kmetje še vedno stem silno grešijo, da imajo preveč polja in premalo travnikov; žito pri nas pride lovati je napačno, ker ga iz drugih dežel dobivamo dosti bolj poceni kakor ga moremo sami pridelovati. Treba je torej njive izpremeniti v travnike in pridelovati veliko krme, potem bomo lahko redili veliko živine, ki nam bo dajala veliko gnoja.

Le žal, da mi še tako slabo razumemo živino rediti; čudimo se, če slišimo, da v Švici krava stane 1000 K ali še več. Tam pa tudi razumejo živino čisto drugače rediti kakor pri nas. Veliko napako delamo že stem, da mlado živino slabo redimo. Kar smo pri živini zamudili v prvem letu, tega ne moremo pozneje več nadomestiti.

Če potujemo po tujih deželah, vidimo, da povsoditam, kjer je živinoreja na višji stopnji, teleta ne sesajo, ampak dobivajo mleko, da ga pijejo. Že prvi dan se teleta navadijo, da samostojno pijejo. Zato je potrebna posebna posoda (pod. 4. in 5.*).

Prednost napajanja telet so naslednja:

Kravi se mlečna zleza bolj razvije, mleko se pomnoži, ker človek bolje vime obdela kakor tele in bolj čisto pomolze. Vsaka preostala kaplja škoduje vimenu. Krava ima več mleka, kakor ga je potrebno teletu. Nekteri si pomagajo na ta način, da vzamejo prej nekaj mleka iz vimena in šele potem pustijo tele, da sesa. Vedeti se pa ne more, ali je ostalo zadosti mleka v vimenu za tele ali ne; potem je pa zadnje mleko bolj mastno kakor prvo, in teleta dobe preveč mastnega mleka. Tele tudi ne posesa do zadnje kaplje; vselej ostane nekaj mleka. Če se pa najprej pusti teletu sesati in se ostalo pomolze, potem tele posesa več kakor mu je potrebno, dobi preveč vodenno mleko in vsled tega lahko dobi grižo.

Če pa tele mleko pije, se vselej lahko določi enaka mera in ob določenem času, kar je za mlado tele neobhodno potrebno.

Če tele sesa, se preveč zdebela, kar je škodljivo. Ko se potem odstavi, izgubi prvo meso in shujša, zaostane v rasti, dobi velik trebuh, dolgo dlako, zaradi teže trebuha šilaste prsi in vpognjen križ. Takšnih spak je dobiti skoraj v vsakem hlevu. Tele v začetku noče in tudi ne more žreti, vpije po kravi, krava po teletu. Stem se ne pokvari samo tele, ampak tudi krava. Vsega tega pa ni, če se tele napaja. Seveda mora biti posoda vedno snažna; omiti se mora vselej s toplo vodo. Mleko se mora dajati gorko, kakor pride od krave; posneto mleko se mora segreti.

Prvo mleko po porodu mora dobiti tele, ker je to mleko gosto in redilno.

V prvih štirinajstih dneh se teletu daje 4–5 krat na dan piti, šele potem samo trikrat, tele mora mleko piti počasi, da se v gobcu zmeša s slinami, preden pride v želodec, ker se potem laže prebavi. Najmanj 4 tedne mora tele dobivati sveže mleko, potem se mu lahko dočaja nekaj posnetega, nikdar pa ne vode. Teleta, ki se prodajo mesarju, potrebujejo več mleka, in junec mora dobiti več mleka kakor telica. Koliko mleka se daje, je

odvisno tudi od teže. Težje tele potrebuje tudi več mleka (povprečno 6 l). Važno vprašanje je tudi, kako dolgo naj se daje mleko. Čim dalje, tem bolje, najmanj pa mora tele dobivati mleko 3 mesece. Čim dalje tele pije mleko, tem bolje se razvije, tem bolje pozneje prebavlja krmo. Naslednji pregled nam kaže, kako dolgo naj se teletu daje mleko in po koliko.

1) Samo sveže mleko:

14 dni po	5 litrov	=	70 litrov
70 » »	6 »	=	420 »
14 » »	5 »	=	70 »
14 » »	4 »	=	56 »
14 » »	3 »	=	42 »
14 » »	2 »	=	28 »
14 » »	1 »	=	14 »

Skupaj 154 dni

700 litrov

2) Sveže in posneto mleko:

14 dni po	5 l svežega	— l posnetega	=	70 l svežega	— l posnetega
35 » »	6 » »	— » »	=	210 » »	— » »
35 » »	4 » »	3 » »	=	140 » »	105 l »
14 » »	3 » »	3 » »	=	42 » »	42 l »
14 » »	2 » »	3 » »	=	28 » »	42 l »
14 » »	1 » »	3 » »	=	14 » »	42 l »
14 » »	— » »	4 » »	=	— » »	56 l »
14 » »	— » »	2 » »	=	— » »	28 l »

Skupaj 154 dni

514 l svežega 325 l posnetega

Že čez 8 dni naj se položi teletu mehkega in dobrega sena. V petem tednu se pa priporoča teletom polagati zdrobljenega ovsu in pšeničnih otrov; oves redi kri, otrobi pa imajo dosti fosforovokislega apna, ki ga tele potrebuje za kosti. Tega se v začetku polaga čisto malo, pozneje pa, ko se daje po manj mleka, več, do enega leta. Piti se daje teletu sveža voda. Vsak dan se morajo teleta spuščati na prosto, tudi v mrzlem in slabem vremenu, ker se stem pospešuje rast in zdravje živine; pozneje pa morajo priti teleta na pašo, ker brez paše ni misliti na umno živinorejo.

V hlevu polagajmo krmo iz prav nizkih jasl, ali pa s tal, da živali dobijo raven križ in široke prsi. Legvart.

Soseda Razumnika govedoreja.

1. Sreča pri živinoreji.

V nedeljo popoldne je stalo nekaj kmetov pred Kopitarjevo hišo. Njih pomenki niso bili veseli, kajti na obrazih jim je bilo poznati jezo, čemernost in skrb.

„V Kmetovalcu“ je bilo kar naprej brati, da naj se kmet z vso silo poprime živinoreje, ker edino ta še nese, zato smo v zadnjih letih pridelovanje krme razširili in število govedi pomnožili,“ pravi eden. „Nadejali smo se, da nam boljši dohodek iz živinoreje res pomaga prebiti slabe čase, pa smo se zopet varali.“

„Seveda, če bi imeli z živinorejo srečo,“ meni drugi, „potem bi se dalo že kaj zaslužiti.“

„Prav imaš,“ pristavi tretji; „kmet nima sreče. Če imam kdaj dobrega bika, ki dela lepa in kaj vredna teleta, pa je kmalu predebel ali pa prehud. Če pa kupim drugega, ki je krotak, pa morda drugače ni dosti vreden.“

„Moj bik je pa jalov,“ toži četrti.

„In pri meni so skoraj vse krave izvrgle,“ jadikuje drugi. „Letos nimam skoraj nikakega dohodka od govedi, pač pa polno jeze, skrbi in neprilik.“

„Pri meni se pa pri telitvah dogaja nesreča za nesrečo,“ pravi šesti; „tele za teletom je poginilo, ali pa ne uspevajo.“

Vsak je imel kaj potožiti, in pritožbe so bile vse utemeljene.

*) Telečje napajalnike bo oddajala kmetijska družba. Ceno objavimo v prihodnjem listu.

Vsi so bili edini, da nimajo sreče.

V tem stopi med kmeté sosed Razumnik, največji in najbogatejši kmet v vasi.

„Pravkar ste govorili od sreče,“ poseže Razumnik v pogovor. „Kaj je sreča in kaj razumevate pod besedo sreča?“

„To boš ti najbolje vedel,“ odgovori eden izmed kmetov, „saj ti je vedno za petami.“

„Sreča je opotočna“, odvrne Razumnik. „Ne glede na božji blagoslov, ki ga zelo upoštevam, jaz kaj malo dam na to, kar se imenuje sreča. Sreča ni nikaka nadnaravna sila, ki okoli frfota kakor metulj, ki posedaja sedaj na tem, sedaj na drugem slemenu, krajši ali daljši čas, nepreračunljivo brez cilja in načrta. Sreča, ki sem si jo jaz prisvojil, se imenuje „vedeti in znati“. Bistro oko, ki takoj opazi, kar je slabega in škodljivega, in roka, ki je vedno pripravljena to takoj odpraviti, delata mojo srečo. Tega pa pri Vas največkrat ni. Vi ne upoštevate ali niti ne opazite premnogih majhnih napak, in nesreča je tukaj, preden ste nanjo mislili.“

„Seveda, če bi vse tako razumeli kakor ti, potem bi nam bolje šlo,“ pravi eden izmed kmetov. „Mi v mladosti nismo imeli prilike, da bi se bili izvežbali na kmetijski šoli, kakor ti.“

„Jaz Vam vedno rad svetujem,“ odgovori Razumnik. „Pokličite me, kadar ne izhajate s svojim znanjem in kadar Vas nezgode tarejo. Prav rad privedem srečo, ki mi je bila doslej zvesta, tudi v vaše hleve; seveda, kolikor mi je mogoče.“

„Tvojo ponudbo z veseljem sprejemam,“ vzkliknejo vsi kmetje hkrati. „Bodi naš učitelj in svetovalc.“

Vsi povrsti so podali roko vrlemu sosedu.

Kako je Razumnik držal svojo besedo in kako se je pri tem sosedom v vasi godilo, to moreš, dragi bralec, izvedeti iz tega spisa.

Zapomni si tudi ti svete izkušenega kmetovalca in se ravnaj po njih! Tudi tebi doneso veliko korist in „srečo v hlev!“

II. Slabo narejen in hudoben bik.

Poljanec stoji v hlevu, kjer ima 15 krav, nekaj telet in plemenskega bika „Sivca“. Dlje časa že ogleduje par krav. „Te so sedaj vse breje od ‚Sivca‘,“ je mrmral sam pri sebi, „v par tednih bo že prva storila. Sosedu Razumniku sicer tale moj bik prav nič ne ugaja in licencevalna komisija ga tudi ni hotela potrditi. Če bi pa hotel vselej poslušati svojega učenega sosedu, potem bi lahko cele tedne okoli potoval, preden bi kupil pravega bika. Meni je Sivec všeč, in če komu v vasi ni prav, pa naj vodi svoje krave k sosedovemu „Liscu“. Za junčevino mi ni nič!“

Ko je šel iz hleva čez dvorišče, je videl Razumnika mimo iti. Poljanec mu je pomigal in ga poklical: „Če utegneš, stopi v moj hlev, da si ogledaš mojo živino in pa bika, ki ti ni ugajal. Boš videl, kako se je popravil, in vsaka krava je od njega precej breja!“

Razumnik je takoj krenil na dvorišče. „Zelo sem radoveden, kako se je razvil,“ pravi smeje ter poda sosedu roko. „Za razstavo pa menda vendar ne bo.“

„Tudi ni treba,“ meni Poljanec. „Poglavitno je, da dobim od njega veliko in krepkih telet; za razstavo pa bika sploh nimam.“

Moža sta šla proti biku.

Razumnikovega vstopa v hlev bik ni bil vesel.

Spotuhnjenim in sovražnim pogledom je motril tujca.

„Bik se ne kaže nič kaj krotkega,“ pravi Razumnik. „Glej kako srepo gleda in jezno tuli.“

„Tujih oseb ne mara v hlevu,“ odgovori Poljanec.

„Prav zanesljiv seveda ni. Nedavno je celo napadel hlapca, ki je prignal kravo. Prav težko se je rešil.“

„To je kaj nevarna lastnost,“ odgovori Razumnik.

„S hudobnimi biki je zelo previdno ravnati, in dostikrat ne pomaga nikaka previdnost. Kadar človek najmanj misli, pa ga napade taka potuhnjena grdoba. Tvoj hlapec naj le pazi, sicer se mu še kaj pripeti.“

Med tem pogovorom vstopi domač hlapec. Z zamolklim tuljenjem ga je bik pozdravil.

Hlapec je imel v roki kratko in krepko gorjačo. Ker bik ni nehal tuliti, mu je hlapec priložil par gorkih čez stegna. Bik se je zgenil in se je navidezno umiril, a njegovo srepo oko je kazalo prikrito togoto.

„Hlapec že užene Sivca,“ pravi smeje Poljanec. On se ga ne boji, čeprav malo godrnja.“

Z glavo majaje je Razumnik opazoval to. Čez nekaj časa pa pravi: „Bika je nabiti, če je res kaj napačnega naredil, in sicer se mu da najbolje par udarcev po nosu. Tolči ga zato, ker je tulil, ni prav. Te kazni bik to pot ni zaslužil. Jaz menim, da bi bilo bolje, če bi hlapec izlepa poskušal. Menim, da bi imela prijazna beseda, in če bi biku pomolil kaj dobrega za v gobec, boljši uspeh, kakor tako brezozirno nabijanje.“

„A, kaj; hlapec mora Sivcu pokazati veljavo,“ odgovori Poljanec. Sicer se pa jaz ne vmešavam, in hlapec naj sam gleda, kako bika užene.“

„Poljanec, jaz se bojim, da bo še kdaj Sivec hlapca ugnal, pristavi resno Razumnik. „Biki jako dobro zapomnijo sirovo ravnanje, in ob priliki Sivec gotovo napade hlapca ter napravi največjo nesrečo. Jaz ti svetujem, da tega grdega in poleg tega nevarnega bika kar najprej mogoče prodaš mesarju!“

Te besede Poljancu niso bile všeč. Nekoliko nejevoljen odvrne:

„Na to pa niti ne mislim. Lepa hvala za tak svet. Bik je sedaj 2 1/2 leta star, šele lansko leto sem ga kupil za 400 K in naj ga sedaj že zopet prodam. Vsekakor ga obdržim še 1/2—1 leta za svoje krave, in šele potem ga lahko brez škode prodam.“

„Sedaj sem zagledal, da bik tudi nosnega obročka nima, poseže Razumnik Poljancu v besedo. „Kako vendar izpuščate bika?“

„To gre prav preprosto,“ odgovori Poljanec. „Krava se zunaj na spuščališču priveže, hlapec odpre hlevska vrata na stežaj, bik se odklene in potem drvi vun, hlapec pa z gorjačo za njim. Če bik potem noče radovoljno nazaj v hlev na svoj prostor, ga pa hlapec toliko časa pretepa, da se uda. Vsega tega smo že dlje časa tako vajeni, da se nam nič čudno ne zdi.“

Razumnik je zopet zmajeval z glavo, potem je pa rekel: „Poljanec, tako ravnanje je zelo nevarno. Boš videl, da se pripeti še velika nesreča.“

„Ali naj Sivcu denem obroček v nos?“ vpraša Poljanec, „Če meni, da bo prav, pa poskusimo.“

„Sedaj je že prepozno, prej bi se bilo moralo zgoditi,“ je odgovoril Razumnik. „Če se dene staremu biku obroček v nos, potem postane še hudobnejši in upornejši. Nosni obroček je vdejati enoletnemu biku, potem se lahko navadi, da ga vodijo zanj. Za tvojega bika je prepozno, rajši me ubogaj in prodaj ga. Tudi lep ni, in pol leta sem, kar ga nisem videl, se ni nič zboljšal.“

*) Opozarjamo na knjigo »Sosea Razumnika prasičja reja«, ki je izšla v založbi c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani ter stane 1 K. Denar je naprej poslati. Uredništvo.

Natančno je ogledoval bika od vseh strani in potem je zopet nadaljeval:

„Poljanec, poglej vendar težko, okorno in široko glavo! Če bo Sivec svojo glavo prenašal na svoje mladice, potem se lahko veseliš na porode. Ne bodo lahki, če bodo imela teleta take široke in debele glave. Široka glava, debela, dolga in kodrasta dlaka na čelu delajo bika silno neplemenitega.“

„Bik ni tako slab, kakor ga ti delaš, in krave so od njega vse breje,“ odgovori nekoliko razžaljen Poljanec.

„Če je bik rodoviten, je to dobra lastnost,“ razlaga Razumnik, „pa mora imeti tudi druge lastnosti, da je dober plemenjak. Primi tukajle za kožo in naredi gubo. Koža je tako debela, kakor mi pri govedu še ni prišla pod roko. Taka koža ne da upanja na dobro mlečnost in lahko debelenje pri potomcih.“

„No, tega moramo pa šele počakati,“ odvrne Poljanec trdovratno. „Iz kože same se pač ne da veliko prerokovati.“

„Toliko se pa vendar da prerokovati,“ pravi mirno sosed, „da ni veliko pričakovati od bika, ki ima tako težko, debelo, široko glavo, okorne rogove in debelo kožo. Sicer te pa nihče ne sili poslušati moje nasvete. Bik je tvoja last, in ti moreš z njim početi, kar ti drago. Tega bika sem že zdavnaj obsodil.“

S temi besedami je Razumnik zapustil Poljančev hlev.

Razumnikovo svarilo ni nič izdalo. Poljanec je sklenil imeti bika še eno leto, in hlapec je ob vsaki priliki razbijal po bikovem hrbtu.

Nekega dne so bika zopet odklenili ter ga z gorjačo podili vunkaj na spuščališče. Ta dan je bil bik posebno slabe volje.

Nazaj grede v hlev se je bik pri vratih obrnil, ko ga je hlapec podil na njegov prostor.

Le z vsem naporom se je hlapec mogel ubraniti besne živali. Vendar ga je srečno prignal na mesto. V trenutku pa, ko se je hlapec sklonil po verigo, je bik skočil v stran ter ga treščil na tla. Hlapcu se je posrečilo vstati, a bik ga drugič pahne v steno. Vsled klicanja na pomoč prihitita Poljanec in drug hlapec, ter se jima posreči, bika privezati in hlapca oteti. Hlapec bi bil gotovo izgnan, da ni prišla pomoč še v pravem trenutku. Vzlic temu je imel roko dvakrat zlomljeno in poleg tega več polomljenih reber. Dolgo časa je ležal v bolnici, preden je za silo okreval, a za delo ni bil več tako sposoben kakor poprej.

Ko se je hlapec s Poljancem ob neki priliki skregal, je odpovedal službo, in ta je bil vesel, da se je iznebil pohabljenega in za vsako težko delo nesposobnega posla. Poljančevi sovražniki so pa hlapca naščuvali, da ga je tožil za odškodnino, in sodišče mu jo je po zakonu tudi res priznalo, ker je gospodar odgovoren za škodo, ki jo naredi taka žival, če mu je zlobnost znana. Priče so potrdile, da je v hiši vsakdo in tudi Poljanec poznal bikovo nevarnost.

Potreba, pomen in vrednost kmetijskega knjigovodstva.

Potreba boljšega in splošnega gospodarskega računanja se od dne do dne pojavlja v večji meri. Dober gospodar brez posebne naobrazbe shranjuje denarne prebitke v denarnih zavodih, ali jih pa dobičkonosno porablja zopet v svojem gospodarstvu ter jih tako

pomnožuje. Pregleda čez gospodarstvo nima; kar mu ravno pride v roke, to občuti, za to vé.

Bolj razborit kmet zapisuje vse večje prejeme in izdatke v gotovini, manjše, žal, često prezira. Pri nekem posestniku sem videl tudi preproste zapiske delavcev in dela: za vsak posamezen mesec je vzel polo, je na nji zabeleževal imena delavcev ter je vsakemu pripisal toliko črt, kolikor dni je delal v istem mesecu pri njem. Delo je označil s posebnimi znaki. Obračunal je koncem tedna in meseca; imel je tudi zaznamek vremenskih sprememb v letu. Skoraj pri vsakem skednju, hramu, kleti i. dr. pa nahajamo po vratih, stenah razne beležke: števila, mere, črte, pismenke itd., kar se nanaša na razne poljske pridelke i. dr. — Brez navodila si pač vsakdo ustvari „knjigovodstvo“ po svoje; a boljše je nekaj kakor nič.

Veliki posestniki in graščaki, ki imajo gospodarstvo izročeno posebnim uradnikom, ki morajo biti strokovnjaki, zahtevajo urejeno knjigovodstvo, da se iz njega natančno razvidi tok in stanje gospodarstva o vsakem času; služi pa tudi za kontrolo.

Vsako gospodarstvo, ki nima podlage in zaslombe v primernem knjigovodstvu, je podobno ladji brez igle magnetnice (kompasa), čolnu brez vesla: pride vihar, pa jih zanese kdovekam od obrežja, od cilja, ali jih pa trešči ob skalo, da jih je konec.

Knjigovodstvo nas opozarja na napake v gospodarski upravi, kaže nam najbližnja, najsigurnejša, najcenejša pota do smotra, ki je v vsakem podjetju: dosega velikega čistega dohodka.

Koliko manj krasnih posestev in lepih kmetij bi prišlo na boben, da se ne gospodari brez računov. Po toči zvoniti ne pomaga.

V dobro urejenih gospodarskih knjigah so razna števila gospodarju takorekoč živa bitja; kajti ona govore in mnogo povedo.

V našem kmetovanju imamo več vrst gospodarstva, razne panoge kmetijstva, ki se medsebojno spolnjujejo ter tvorijo skupno gospodarsko celoto. Govorimo o poljedelstvu, živinoreji, vinogradništvu, gozdarstvu itd. — Če so vse te panoge kmetijstva med seboj v pravem razmerju in soglasju, se dosežejo najlepši uspehi.

Pomudimo se nekoliko pri poljedelstvu. Ni vseeno, kakšne poljske rastline in koliko ktere pridelujemo. Najprimernejše poljske rastline z največjim čistim dohodkom za čisto gotove, obstoječe razmere pa moremo določiti edino na podlagi zapisnikov glede vseh stroškov, ki narasejo pri pridelovanju, primerjaje jih s porabnostjo pridelkov (tržno ceno i. dr.). Tu je upoštevati od zemljiščne vrednosti obresti ali najemščino, stroške za pripravljanje in gnojenje zemljišča, vrednost semena, stroške za obdelovanje in spravljanje, najemščino (obresti od vrednosti) poslopij in shramb z amortizacijo, zavarovanje proti toči ali ognju, davke, stroške pri prodaji pridelkov, obresti od upravne glavnice, oskrbovanje itd.

Ni vse čisti dohodek, dobiček, kar rodi zemlja. Za primero navedem tu samo en slučaj iz svoje prakse. Ljudje in živali potrebujejo razmeroma ogromne množine krompirja za živež, zato se pa ta poljska rastlina neguje na vsaki kmetiji. Muogo se ga pa tudi proda za industrijske namene.

Na posestvu sem imel torej nalogo, dognati, ali naj sadimo krompirja več kakor za domačo rabo ali ne. Rani krompir se je spočetka na trgu dobro plačeval, torej je to za marsikoga zapeljivo, da v bližini tržnega kraja precenjuje kupčijsko vrednost in dobičkonosnost te rastline.

Zemlja je bila bolj težka, mrzla; ko je krompir dozorel, mu je bila cena že tako nizka, da bi se mi bili pokrili jedva stroški pridelovanja, če bi ga bil prodajal: trg je bil že preplavljen s krompirjem.

Nasprotno so pa dosegli krasne uspehe tisti, ki so imeli rahlo, toplo, bolj peščeno zemljo; krompir je zgodaj dozorel, prodajali so ga drago, zraslo ga je mnogo, obdelovanje je bilo cenejše.

Gospodarske resnice, da se tako izrazim, moremo spoznati le na podlagi vestnih gospodarskih računov. Če za vsako vrsto rastline preračunimo nje vrednost za naše gospodarstvo, je potem lahko določiti, katero kaže pridelovati v večji, odnosno v manjši meri ali jo tudi celo izločiti iz kolobarja.*) Kmet, ki dela na polju sam s svojim ljudmi, navadno niti ne občuti, da ga poljski pridelek včasih več stane, ne upoštevajoč vrednost svojega dela, kakor če bi ga kupil na trgu.

Če preračunimo čisti dohodek za vsako vrsto rastlin, ki smo jih sprejeli v kolobar (menjavanje rastlin), moremo sklepati na čisti dohodek poljedelstva, vinogradništva, sadjarstva itd. Tako je določiti čiste dohodke tudi od vseh drugih panog kmetijstva, da končno moremo dognati, koliko nese kmetija.

Knjigovodstvo je odprta knjiga našega dela in truda: včasih hvali, včasih graja, kakor smo pač gospodarili, ali dobro ali slabo. Kaže torej, kakor smo že zgoraj omenili, napake v gospodarjenju, napeljuje k varčnosti in pridnosti.

Stroški za družino, hišo in posle so navadno previsoki. Izdatke za človeško delavno moč je znižati na ta način, da se delo bolje razdeli in čas bolje porablja; stalni delavci so navadno zelo dragi.

Vprežne živine, posebno pa konj, imej samo toliko, kolikor je potrebno potrebuješ. Ročno delo naj nadomestujejo primerni in dobri stroji, izkratka: stroške za upravo gospodarstva je treba kolikor mogoče skrajšati.

Gospodarska nezmislj je, kdor kupuje draga umetna gnojila, a zanemarja hlevski gnoj in svoje gnojilščice; ali si nabavlja umetna krmila, travnikov pa ne zboljšuje, živino zanemarja i. dr. — To so stvari, ki so si v gospodarskem nasprotju. Iztakneš in spoznaš jih pa potem knjigovodstva, ki je sploh najsigurnejše navodilo k pravi uredbi vsega podjetja. V njem se takorekoč zrcali tvoja gospodarska vrednost in moč. — Ono je tudi najpravičnejše merilo za določitev osebne dohodnine, ki dela marsikomu velike preglavice in se odmerja po višini letnega čistega dohodka. Ta se v jako redkih slučajih pravilno izkaže, torej se tudi predpisovanje davkov ne more vršiti pravično, kar pa za splošnost ne more biti vseeno. Tu se zopet jasno kaže velika potreba dobrega kmetijskega knjigovodstva.

Pripravno je enostavno knjigovodstvo, ki se mu lahko vsakdo priuči, kdor zna le brati, pisati, računati in nekoliko misliti; ljudskošolska izobrazba mu je zadostna podlaga, da ga razumeva in uporablja.

Obseg enostavnega knjigovodstva, kakor ga je začrtal g. Rohrman v svoji knjigi „Kmetijsko gospodarstvo“, zadostuje za naše razmere.

Njegova razdelitev je taka:

A) Popis premoženja (inventura).

B) Tekoče knjigovodstvo:

1. blagjnična knjiga,
2. poračunska knjiga,
3. zapisnik pridelkov,
4. zapisnik dela,
5. zapisnik orodja.

C) Računski sklep (s posebnim ozirom na čisti dohodek).

D) Izračunjenje dohodka od posameznih vrst gospodarstva.

E) Proračuni (preddarki).

Želeti je, da bi se ta snov obdelala ter primerno prirojila za naše potrebe, kar ni tako lahko, a tem bolj potrebno in hvaležno delo. Stem bi se na polju našega kmetovanja storil znaten korak naprej, ki bi bil na čast delu našemu kmetovanju pa na korist.

A. Žmavc.

Posli perutninarja ob času valjenja in nesenja.

Kure neobhodno potrebujejo za kopanje kakor za pičo peska. Ker sta pozimi zemlja in pesek zmrzla ali pa pokrita s snegom, moramo v ta namen na zelo solnčnem kraju, ki je zavarovan proti dežju in vetru, nasuti kup peska, ali pa — če ga nimamo — zemlje, pomešane z majhnimi kamenčki.

Kdor tega še ni storil, naj opazuje, kako se vsiplje vsa kuretina na pesek — kadar solnce topleje posije — deloma, da se v njem koplje, deloma pa žre pesek in kamenčke, in sicer celo v precejšnji množini, kar zelo pospešuje nesenje jajec.

V mesecu januarju, najpozneje pa v februarju, naj se živali odberejo za plemo. To je najvažnejša naloga perutninarja. Ker se živali za plemo ne odbirajo pravilno, peša naše perutninarstvo, namesto da bi napredovalo, in v tem torej tiči glavni vzrok nazadovanja. Če hočemo doseči dobre uspehe, moramo skrbeti za to, da dobimo dobrih jajec za valjenje. V to svrhu odpravimo iz dvorišča vse majhne, bolehe in slabše živali. Da dobimo kure za meso, odberimo izmed kokoši najmočnejše, širokoprsne, in jim pridružimo tudi takega petelina. Da pa dobimo dobrih putic za nesenje jajec, naberejo za to izmed kokoši najživahnejše, kure z rdečimi grebeni, posebno one, ki ostajajo zmiraj v bližini petelina in najrajše hitijo k njemu, kadar jih kliče, če je našel kako zrno. Petelin naj bo živahen in isker, ne pa len. Za stare kokoši imejmo mladega petelina in obratno. Kar pa zadeva pripravno starost plemenskih živali, je ta odvisna od pasme. Naše deželske kure se lahko porabijo že z 9 ali 10 meseci za plemenitev, če jih dobro krmimo. Težke pasme, na pr. lengšenska, kočinska, dorkinška itd., pa naj bodo vsaj leto stare, da od njih dobimo močne piščance.

Nikakor ne mešajmo v istem dvorišču raznih pasem in živali, ki smo jih dobili s križanjem, ampak pobričajmo se za to, da dobimo enotno pasmo. Če le možno, naj se plemo vzgoji enotne barve in naj se združujejo plemenske živali iste barve. Čeprav ne stremimo za tem, da bi zredili kaj posebnega, kar se plemena tiče, ali da bi dosegli s križanjem kaj celo natančnega, kar svetujemo le izkušenim perutninarjem, naj bosta petelin

*) Menjavanje rastlin imenujemo tudi kolobarjenje!

in kokoši iste pasme, ker so sicer živali, ki so nastale s križanjem, izprva koristna perutnina, pozneje pa dobimo nedoločljive živali, ki se zelo razločujejo in so mnogo slabše.

Na Angleškem, kjer imajo slavne perutninske postaje na pr. Cook v Orpingtonu, imajo mnogi posestniki le živali, ki so jih dosegli s križanjem, toda le za prodajo ali dobavo jajec, ne da bi jih kdaj rabili za pleme, ker v to svrhu kupujejo kure čiste pasme v perutninskih zavodih.

Da dobimo dobra jajca za valjenje, moramo ločiti posamezne plemenske rodove, tako da ne morejo priti tuji petelini h kuram; seveda jim pri tem ne smemo zabraniti prostega gibanja.

Če kokoši pozapremo v majhne prostore, nam nanesejo malo jajec, in še ta niso plodna. Da dosežemo plodna jajca, krmimo nekaj mesa, posebno v mrzlem zimskem času. Hrustanec, razni odpadki, čreva itd., ki smo jih na drobno razsekali in osnažili, razne kosti, kjer je še kaj mesa, razna zelenjad, razen zelja, so zelo pripravna piča, ki jo kuretina kaj rada žre. Če te reči dodenemo navadni piči, nadomestujejo vsako umetno pičo — in ne stanejo niti vinarja. Tudi zmečkane jajčne lupine so za to zelo pripravne.

Paziti je treba tudi na to, da ne zmrzne voda v posodi, kjer ima kuretina pijačo. Če se je to zgodilo, moramo v posodo vliti vroče vode, da se led odtaja, in nato ga odstranimo, posodo pa napolnimo s svežo vodo.

Posebno važno ob času valjenja in nesenja je tudi to, da koj odstranimo bolehnne in samotne okrog se potikajoče kokoši od ostalih in jih spravimo v poseben oddelek.

Kdor se na vse to ozira, sme biti zagotovljen, da mu bodo njegove kokoši pridno nesle, da dobi močne, zdrave piščance enotne pasme. Pri vsem tem pa piča ne stane skorej nič, če porabi vse kuhinjske odpadke, ima pa veliko korist od kuretine.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 1. Mojim 8 dni starim pujskom so v 4 dneh repl odgnili. Prasički so bili nekoliko klavni, a sedaj so zdravi. Doječo mater krmim z repo, otrobmi in s kuhano pšenico. Kaj je vzrok temu dogodku? (A. H. v Ž.)

Odgovor: Tako snetljivo odpadanje repov pri prasičkih je posledica plemenjenja sorodnih živali. Včasih postane tudi koža snetljiva, odpadeta tudi ušesi in rilec odgnije. Pri prasičji reji se je torej strogo ogibati sorodnega plemenjenja, ker zarod tudi drugače nazaduje. Sorodno plemenjenje je sploh pri vseh živalih škodljivo.

Vprašanje 2. Tukaj pogine mnogo ovac za trakuljo, dasi ni v vasi in ne v okolici ovčarskih psov in v bližini ovac tudi ne drugih psov. Ali je mogoče, da se trakulja zaploja tudi po lisicah? Ali je kako sredstvo proti trakulji pri ovcah? (A. T. v S.)

Odgovor: Trakuljo morejo dobiti ovce le od psov ali od lisic. Če je tako, kakor Vi pišete, potem so vzrok lisice. Skušnja uči, da je ta nadloga pri ovcah popolnoma ponehala, ko so zatrli lisice. Trakulja ovco šele tedaj umori, kadar pride ličinka v možgane in povzroči bolezen, ki jo imenujemo vrtoglavico. Vrtoglava ovca se ozdravi, če se ji ličinke pravočasno izrežejo iz možgan. To delo more izvršiti le veščak. Dokler so ličinke še v ovčjih črevah in še črev niso prerila, se dajo še pregnati in ovce pred vrtoglavico obvarovati. V to svrhu je dajati jagnjetom in enoletnim

ovcam meseca julija in avgusta take reči, ki ličinke preženo iz črev. Za tako zdravilo je priporočena naslednja zmes: 1 kg suhega vratiča (herba tanacetii), 1 kg suhega pelina, 1 kg črnega kolomaža, 1/2 kg soli in 1 1/2 kg pšenične moke ter toliko vode, da se naredi trdo testo. To testo se zvalja v tenke pogače, ki se na zraku posuše. Te pogače se zdrobe in meseca julija in avgusta pomešajo med zdrobljen oves, ki se ovcam pokrmi. Navedena množina zadostuje za 50 ovac ter se jim v omenjenih mesecih daje po enkrat na teden.

Vprašanje 3. Moj mrjasec je nalezel od pripeljanih svinj uši, ki so izredno debele. Ali imajo prasiči svojo vrsto uši in s čim se zatro? (I. K. v O.)

Odgovor: Prasiči imajo svojo vrsto uši; druge živali jih ne nalezajo. Če hočete uši zatreti, je prvi pogoj snaga. Uši na prasiču se najbolje zatro z močno tobakovo vodo. Ta voda pa gnid ne uniči, zato je mazanje čez 5 dni ponoviti in je sploh tolikokrat ponavljati, da uši izginejo.

Vprašanje 4. S čim je namazati nove hrastove sode znotraj, da se potem sme takoj vanje dejati žganje, ne da bi dobilo okus in barvo od lesa, in kje se dobi taka maža? (I. B. pri Sv. J.)

Odgovor: Take maže ni; edino sredstvo, nove sode usposobiti za žganje ali vino, je izluženje. O tem smo že večkrat pisali. Sod se izluži s parom, ali pa z vodo, ki se skozi več tednov vsak dan izmenja.

Vprašanje 5. Rad bi prevzel v oskrbo javno tehtnico, a okrajno glavarstvo zahteva, da naj prej naredim neko izkušnjo. Kakšna je ta izkušnja, ki usposobi za oskrbovanje javne tehtnice, in kje se dela? (J. S. v R.)

Odgovor: Izpit, ki usposobi za oskrbovanje javne tehtnice, se dela pri c. kr. merosodnem nadzorniku, in sicer na mestu njegovega uradnega bivališča. Izpit obsega znanje o uteгах in merah in o ravnanju s predpisanimi vagami in merami.

Vprašanje 6. Ali je stranišni gnoj poraben za gnojenje krompirju? Ali je primerno, da ga pomešam z bukovim listjem, da ga lažje spravim na njivo in tudi gnoj pomnožim? (G. S. v Ž.)

Odgovor: Stranišni gnoj je za vsako gnojenje poraben in glede kakovosti visoko nadkriljuje hlevski gnoj, ker ima izdatno več fosforove kisline v sebi, ki je zlasti krompirju zelo potrebna. Zaradi lažjega spravljavanja naredite prav, če stranišni gnoj pomešate z bukovim listjem ali z drugo steljo, ker tak gnoj potem zemljo enako hlevskemu gnoju tudi rahlja, a gnoja s tem v resnici ne pomnožite, kajti gnojilna sila stelje je tako neznatna, da komaj hodi v poštev.

Vprašanje 7. Kako je ravnati z oleandrom; kdaj ga je presajati; ali je pri presajanju korenine skrajšati? (J. R. v Št. V.)

Odgovor: Glede oskrbovanja oleandra Vam podamo naslednji pouk: Oleander je cvetoč grm iz toplih krajev. Oleandre pomnožujemo navadno s potaknjenci. Marca odrežemo od maternega grma močne enoletne poganjke ter jih potaknemo v lončke, ki so napolnjeni z ilovnat, s peskom pomešano zemljo. Potem jih postavimo v gorko gredo. Tu zahtevajo enakomerne gorkote in vlage. Okoreninijo se dobro že v nekoliko mesecih. Potem jih polagoma privajamo zraku in solncu. Kadar so napolnili lončke s koreninami, jih presadimo v večje lonce ter jih postavimo v senco. Ko opazimo, da dalje raste, jih vedno bolj privajamo solcu in zraku. Tako vzgojeni oleandri cvetó že na jesen. Če pa nimamo gorke grede, vtaknemo močne enoletne poganjke v temno, z vodo napolnjeno steklenico. To postavimo v gorko sobo (kuhinjo) v senčen kot. Do kresa navadno narede že precej korenin. Potem jih rahlo izvlečemo iz steklenice, pomočimo

jim koreninice v močnik iz kravjaka in jih posadimo v lonce ali pa kar na gredo. Kakih 14 dni jih še senčimo, potem pa veselo uspevajo na solncu. Oleander zahteva gnojno, s peskom pomešano ilovnato zemljo. Dobro uspeva le na solncu. Prilivati mu moramo pridno. Vsaj vsak teden mu moramo tudi z gnojnico priliti. Prilivati je sploh najbolje od šestih zvečer do šestih zjutraj. Kdor hoče, da mu bo oleander spomladi kmalu cvetel, naj mu priliva z vodo, gorko do 44 °C. Jeseni moramo oleandre kmalu postaviti v tako zavetje, da jih slana ne ujame. Pozimi zahtevajo malo vode, suh in zračen kraj, kjer pa toplomer nikdar ne sme biti pod ničlo, a tudi ne nad 10 °C. Če bi bila gorkota večja, bi oleandri prezgodaj pognali, a ostali brez cvetja. Oleandre presajamo na tri leta, a vselej v nekoliko večje posode. Pri tem jim lahko porežemo precej korenin in dodedemo nove prsti. Presajati jih je najbolje zgodaj spomladi, preden začno gnati. Posode za nje delamo iz dog od petrolejevih sodov, ki najdalje trajajo.

Vprašanje 8. Imam drugače jako zdravega konja, ki silno rad vleče in mora sploh veliko delati. Kakorhitro pa konj počiva, ga napenja in kolje. Odkod je to in kako bi bilo odpomoči? (F. T. na P.)

Odgovor: Pri težko delujočih konjih se pogostokrat dogaja, da jih tiste dni kolje in napenja, ko ne delajo. To prihaja odtod, ker počivajoč konj nima toliko prebavnih sokov kakor delajoč in je gibanje želodca in črev manjše. Posledica temu je, da se konj zabaše z neprebavljenimi krmili, ki začno kipeti in povzročijo napetost in klanje. Takim konjem je ob početku dajati manj, a lahko prebavne in tečne krme ter jih je po krmljenju vsaj nekaj časa prepeljavati.

Vprašanje 9. Tukaj pri Trstu žgejo na določenih mestih mestne smeti; ta pepel je brezplačno dobiti. Ali ima pepel iz mestnih smeti kaj gnojilne vrednosti? (A. G. v D.)

Odgovor: Četudi nima pepel iz mestnih smeti v sebi toliko kalija in fosforove kisline kakor bukov pepel, vendar ima v sebi toliko teh redilnih snovi, da je za gnoj še vedno veliko vreden. Ta pepel utegne imeti v sebi kakih 5 % kalija in 2 % fosforove kisline in je v tem slučaju najmanj 2 K 50 h 100 kg vreden. Če Vam je tak pepel zastoj na razpolaganje, zvožite ga na dom, kolikor utegneta, porabite ga za gnojenje travnikov, deteljšč, zelenjadnih vrto, krempirja in vinogradov, preostanek pa hranite na suhem.

Vprašanje 10. Zakaj ne priporočate močna krmila, na pr. sezamove tropine, rabiti tudi v poletnjem času? (A. G. v D.)

Odgovor: Saj nismo nikdar pisali, da močna krmila poleti niso za rabo! Vsa močna krmila so v vsakem času, torej tudi poleti izborna, deloma tudi potrebna, a poleti so zaradi sveže krme in paše vendar manj potrebna ali so sploh nepotrebna. Če Vi sklepate iz tega, da poleti nismo za močna krmila, ker družba takrat nima zaloge oljnih tropin, je to napačno. Poleti bi šla prodaja oljnih tropin prepočasi, tropine bi predolgo ležale v skladišču in bi se nam pokvarile. Take škode ne smemo delati in pokvarjenih oljnih tropin, ki so za krmo zelo škodljive, bi seveda tudi ne smeli prodajati.

Vprašanje 11. Kje se dobi, po kakšni ceni in kako vrednost ima stelja z imenom „Torfmull“ in sicer z ozirom na dejstvo, da dobim doma slamo za nasteljo po 4 K 100 kg? (J. W. v L.)

Odgovor: Posušena šota se s posebnimi stroji raztrga in potem preseje. 5—8 cm dolga vlakna dajejo šotno steljo, a šotni drob (Mull) se porabi drugod in je za steljo malo drag in se v hlevu tudi preveč praši. Šotna

stelja je najboljšo nadomestilo za slamo in je boljša kakor listje. Šota popije silno veliko mokrote (gnojnice) in veže amoniak, vsled česar je šotni gnoj izvrsten, hlev pa brez smradu. Šotno steljo dobite v „I. ljubljanski tvornici za šotno steljo in šotni drob“, pošta Škofelja pri Ljubljani. Tam izveste tudi za cene, in potem lahko preračunite, če upoštevate, da se rabi za veliko goved na dan 4—5 kg šotne stelje.

Gospodarske novice.

* Z današnjo, prvo številko smo pričeli XXII. letnik. To številko dobe iz upravnih razlogov vsi dosednji udje in naročniki. Prosimo, naj nam je nihče ne vrne, čeprav ne ostane v l. 1905. družabnik, oziroma listov naročnik. Prav nujno prosimo, naj vsak, kdor lista sploh ali redno ne prejema, to takoj naznani družbi, oziroma upravništvu, ne pa pozneje, kakor se je dosedaj pogostoma dogajalo, da so konci leta ob pobiranju udnine udje tožili, da vse leto niso prejeli lista. Kaka pomota se pri družbi, ki se ji je delo ogromno pomnožilo, prav lahko pripeti.

* **Obdarovani stari posli.** Za darila iz cesarja Franca Jožefa I. zaklada za stare, zveste kmetijske posle se je lani oglasilo 37 prosilcev. Obdarovanih je bilo z darili po 20 K naslednjih 10 poslov, ki najdalje služijo in doslej še niso bili obdarovani: Dolinar Jakob v Godeščah (50 let službe), Magister Blaž v Šemniku (50), Žagar Marija v Lipici (48), Kramarič Margareta v Bezčicah (42), Fister Marijana v Ovsišah (41), Vidergar Valentin v Drnovcu (41), Posega Ivan v Razdrtem (40), Šimnovec Liza v Vikračah (40), Marin Miha v Gorenjivasi pri Retečah (40) in Šolar Helena v Bukovici (40).

* **Nove podružnice** c. kr. kmetijske družbe so se s pričetkom tega leta osnovali v Adlešičih, v Podzemlju, na sv. Gori pri Vačah in v Trojanah.

* **Podraženje družbenega drevja.** Razen tistega drevja, ki ga udje brezplačno dobodo, oddaja družba še drevje proti plačilu. Cene drevju, ki jih je družba postavila pred 20 leti, niso danes nič več primerne splošnemu podraženju, zlasti z ozirom na veliko draginjo delavcev v Ljubljani. Če se pomisli, da družba odda svojim udom vsako leto veliko tisoč dreves brezplačno, se ni čuditi, če mora velike vsote na drevesnico doplačevati, in to v zvezi s podporam, ki so pa zelo neznatne. Deželne podpore pa družba za drevesnico že dve leti ni dobila, in lanske leto tudi ne državne podpore. Z ozirom na vse to je glavni odbor v zadnji svoji seji sklenil povišati ceno od 70 na 80 h za drevo, kar naj izvolijo p. n. gg. udje na znanje vzeti. Izvoli naj se tudi upoštevati, da bomo sedaj ob prehodnjem času, preden bo nova drevesnica mogla oddajati, t. j. skozi štiri leta, morali drevje od drugod dokupovati, in sicer povprečno po višji ceni, kakor ga bomo oddajali.

* **Tridneven tečaj o molži in o oskrbovanju molzne živine** priredi družba meseca marca v Ljubljani, in sicer v družbeni gospodinski šoli, ki je v zvezi s kmetijo Marijanišča. Pouk bo teoretičen in predvsem praktičen. Podrobnosti objavimo pozneje.

* **Lanene in sezamove tropine** ima družba vedno v zalogi in oddaja lanene tropine po 17 K in sezamove po 16 K 100 kg. Oboje tropine se oddajajo zmlete in presejane le v vrečah po 50 kg, ter veljajo označene cene v družbenem skladišču, oziroma na ljubljanskih kolodvorih.

* **Opozarjamo na gnojenje z umetnimi gnojili** in prosimo gg. ude, naj gnojila, t. j. Tomasovo žlindro, kalijevo sol, oziroma kajnit, kmalu naroče, da jih dobodo pravočasno. Cene so naslednje: Tomasova žlindra 16 % po 5 K 80 h, kalijeve sol po 12 K 60 h in kajnit po 5 K 50 h. Vse cene veljajo z vrečami vred za 100 kg, postavljenih na ljubljanski kolodvor ali v družbenem skladišču. Vsa gnojila se oddajajo le v vrečah po 100 kg, izvzemši kalijevo sol, ki se dobiva tudi v vrečah po 50 kg.

* **Klajnega apna** je družba kupila za to zimo več vagonov, vsled česar je dosegla ugodnejše cene in ga more ceneje oddajati. Odslej ga odaja v izvirnih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanje se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev za zavoj, vozni list itd. 30 h. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano, ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 67 h 100 kg ali pa 3 K 41 h za 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanjo denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se v Ljubljani morajo plačevati.

* **Strokovne knjige** iz zaloge c. kr. kmetijske družbe se oddajajo le proti pošiljlatvi denarja naprej, ker pošiljatev proti povzetju knjigo neprimerno podraži, a pošiljatev na upanje dela družbi velike sitnosti ali ji pa celo povzroča občutno škodo. V naših objavah je tako vselej povedano, koliko stane knjiga s poštnino vred, zato vsak lahko ve, koliko denarja naj pošlje. Denar se lahko pošlje po nakaznici, kar stane 10 h, ali pa v poštini znamkah v pismu, kar istotako stane 10 h. — Družba ima sedaj v zalogi naslednje knjige: Fr. Gombač: „Umno kletarstvo“, cena 38 h; dr. E. Hotter: „Gnoj in gnojenje“, cena 40 h; Fr. Štupar: „Apno v kmetijstvu“, cena 40 h; Fr. Štupar: „Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini“, cena 20 h; dr. Stenert-Pirc: „Soseba Razumnika prasičja reja“, cena 1 K. Vse te cene veljajo s poštnino vred.

* **Novih mlekarских zadrug** na Kranjskem so osnovali v l. 1904. šest, in sicer v Landolu, Naklem, Mošnjah, Prestranku, na Skaručini in na Vrhniki.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 9. januarja 1904.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. deželni glavar O. pl. Detela, navzoči so bili: podpredsednik gospod ravnatelj Povše, odborniki gg. Lenarčič, Pavlin, Pogačnik, Rohrmann, dr. pl. Wurzbach, Žirovnik in ravnatelj Pirc.

V začetku seje je vošil gosp. predsednik prvič v tem letu zbranim gg. odbornikom veselo novo leto in je izrekel nado, da bodo imeli srečno leto tudi družba, njeni udje in sploh kranjski kmetovalci. Gospod podpredsednik je zahvalil v imenu odbora za voščilo gospoda predsednika ter mu je istotako želel najboljšo za novo leto.

Tajnik je poročal, da se je predložil vladi proračun za državne podpore v l. 1905., in sicer v enakem obsegu kakor za leto 1904.

Odbor je pritrdil predlogu tajništva, da se priredi prihodnji mesec v Ljubljani tečaj za molženje.

Z ozirom na to, da se je obdelovanje družbene drevesnice 20 let sem za več kakor za 50% podražilo in da sedanja družbena drevesnica komaj $\frac{1}{3}$ tistega drevja pridela, ki ga družba potrebuje, in ga zato mora dokupovati ter dražje plačevati kakor ga sama oddaja, je odbor iz vzroka, da se družba varuje prevelikih izgub, sklenil zvišati ceno družbenemu drevju od 70 na 80 vinarjev.

Vzlic temu, da družba ni dobila v l. 1904. nikake podpore v svrhu svoje uprave, je odbor sklenil dati nagrade za stare zašlužne posle iz družbene zaloge in pustiti dosedaj nabrani zaklad nedotaknjen. Glavni odbor je določil med 37 prosilci za poselske nagrade tistih 10, ki imajo dobiti nagrade po 20 K za l. 1904.

Odbor je vzel na znanje obvestilo in račun o porabi državnih podpor za l. 1904.

Tajnik je poročal o dopisu vlade zastran bodočnosti podkovske šole, in glavni odbor je ukrenil primerne korake za nadaljnja pogajanja.

Vlada je predložila odboru v svrhu, da izrazi mnenje, pravila dveh zavarovalnih društev za živino, ki jih nameravajo ustanoviti v vipavskem sodnem okraju. Odbor je sklenil, da v principu taka zavarovalna društva najtopleje priporoča, vendar predlaga potrditi le taka pravila, ki so vsaj nekoliko primerna krajevnim razmeram in vsaj približno zadoščajo zahtevam zavarovalne tehnike pri živini.

Odbor je vzel na znanje poročilo vodstva podkovske šole o izpitih na tej šoli konci l. 1904.

Vsled poziva deželnega kulturnega sveta na Češkem (nemški oddelek), se je tudi glavni odbor sklenil potegniti, da se smejo izdajati poverila za prevažanje plemenske živine na železnicah nekolkovana.

Za nove ude so bili predlagani in sprejeti: Hauptman Josip, strojar in pos. v Kranjski Gori; Grlic Alojzij, pos. v Podkorenu; Skrlj Anton, pos. in mesar na Viču; Ambrožič Cecilija, posestnica in čebelarka v Mojstrani; Ancelj Matevž, posestnik v Mojstrani; Peterman Rudolf, posestnikov sin na Dovjem; Ražen Jakob, pos. na Dovjem; Žvab Hinko, pos. in trgovec v Skopem; Likovič Štefan, pos. v Podlogu; Tabor Josip, tvorničar za cementne izdelke na Zidanem mostu; Groblacher Gregor, p. d. Peter, pos. v Deščicah; Zupan Josip, pos. na Selu pri Bledu; Plemelj Ivan, pos. na Selu pri Bledu; Intihar Frančišek, posest. v Pudobu; Kandare Anton, posest. v Pudobu; Sterle Matevž, pos. in gostilničar v Kozarščah; Cibašek Ivan, pos. na Črnučah; Jurejevčič Jure, posest. v Curilih; Jurejevčič Niko, pos. v Primosteku; Pečarič Niko, pos. v Draščicah; Rihar Josip, posest. v Gabrju; Suhadolec Jurij, posest. v Gabrju; Suhadolec Ivan, posest. na Šujci; Kobenčič Valentin, p. d. Zofran, pos. v Pulpačah; Žumer Josip, pos. v Polju; Šuštar Ivan, posest. v Bukovici; Dobravec Šimen, posestnik na Črnučah; Novak Josip, posestnice sin v Rozorah; Šušnik Josip, pos. v Nomenju; Hajnrihar Ivan, posest. in gostilničar na Boh. Bistrici; Babič Jakob, posest. v Hinjah; Resnik Jakob, pos. na Gabrski Gori; Pavlin Frančišek, pos. v Gorenjem Cerovcu; Hočevlar Ivan, gostilničar v Vel. Laščah; Slapničar Ivan, posest. na Suhi; Sušnik Simon, posest. na Ml. ki; Petruna Marija, posest. in trgovka v Starem Logu; Pečko Anton, pos. v Sv. Lorencu v Slov. Gorici; Kramberger Frančišek, pos. v Gočevi; Anžlovkar Josip, pos. v Novih Ložinah; Zemljčič Mihael, pos. v Cezanjevcih; Špenko Ivan, pos. v Bukovici; Jereb Štefan, posestnikov sin v Podlipi; Kropivnik Rupert, p. d. Šinkovec, pos. v Št. Janžu; Seme Anton, c. kr. poštni sluga v Ljubljani; Kavčič Jernej, pos. v Breznici; Mrak Anton, pos. v Novi Oselici; Švegelj Jurij, pos. v Srednjih Radencih; Tence Josip, pos. v Sv. Križu; Hauptman Jakob, pos. v Gradiških Lazah; Ravnika Martin, pos. v Gradišču; Bučar Anton, pos. v Volčji Jami; Jurca Josip, posest. v Volčji Jami; Dobravec Frančišek, posestnik v Veliki Kostrelnici; Lavrenčič Alojzij, pos. v Drbentincih; Sever Martin, c. kr. pošt

višji oficial na Dunaju; Medica Matevž, pos. v Št. Petru na Krasu; Razložnik Blaž, posestnik v Jeličnem Vrhu; Maier Francišek, p. d. Ibovnik, pos. pri Sv. Jakobu v Rožu; Sušnik Francišek, posestnik pri Sv. Katarini; Omrzel Makso, pos. v Polšici; Ogorevc Martin, pos. v Konjicah; Telban Lorenc, pos. v Podjelovem Brdu; Rojec Francišek, davčni izterjevalec v Radovljici; Bregar Anton, posest. v Gradcu; Flere Josip, c. kr. poštni kontrolor in hišni posestnik v Ljubljani; Roblek Ivan, posest. v Bašlju; Hočevan Anton, pos. in gostilničar na Studencu; Bižal Peter, pos. v Predgradu; König Andrej, pos. v Šenperku; Oražen Josip, sklarški mojster južne železnice, gostiln., pos. in trgovec v Ljubljani; Vrhovec Francišek, posestnik in kovaški mojster v Ljubljani; Rožman Josip, posestnik v Artičah; Borišek Ivan, posestnik na Selu; Starina Josip, posest. v Leskovcu; Strojenc Ivan, pos. v Leskovcu; Jamšek Josip, pos. v Kladju; Camloh Francišek, pos. v Gorelicah; Mejaš Ivan, pos. v Močilnem; Železnik Alojzij, posest. v Loki pri Zidanem mostu; Renko Anton, pos. v Leskovcu; Martinšek Ivan, pos. v Svibnjem; Kovač Francišek, posest. v Št. Jurju; Bravec Francišek, posestnik v Pungertu; Zotlar Francišek, pos. v Starem Dvoru; Ašič Makso, kaplan na Vidmu ob Savi; Planinec Miha, pos. na Vidmu ob Savi; Mohorič Anton, posest. v Ljutomeru; Povh Ivan, posest. in c. kr. sodni kancelist v p. v Konjicah; Smolnikar Luka, stolni vikar v Ljubljani; Podlogar Ivan, pos. v Želimljah; Jaklič Alojzij, posest. v Novih Ložinah; Premrl Ivan, ekonom v Stranah; Mostar Franc., pos. na Muljavi; Brumen Martin, pos. v Gornjem Krapju; Majdič I. A., trgovec na Trati; Trampuš Jurij, pos. v Reintalu; Urbančič Ivan, posest. v Gorenjem Polju; Hutter Jurij, posest. v Puglerjih; Pezdir Ivan, posest. na Brezovici; Klančič Milan, pos. v Podgori pri Gorici; Hribernik Jakob, dekan v Braslovčah; Gnus Rudolf, pos. na Pilštajnu; Novačan Alojzij, pos. v Pratrežu; Stimpf Josip, pos. v Oneku; Grošičar Ivan, posestnik v Dobovcu; Sušarič Josip, pos. v Lipovcu; Andolšek Anton, pos. v Trziču; Kolenec Martin, pos. in gostilničar v Mirni; Mavrin Ivan, posestnik v Kovači Vasi; Grmek Francišek, pos. v Dobravljah; Gomzi Francišek, velepos. in gostilničar v Ormožu; Kralj Tomaž, posest. v Ihovi; Rebešak Francišek, pos. v Škornjem; Bralno društvo v Zireh; Žagar Josip, vpok. župnik pri Sv. Lovrencu; Goričan Andrej, velepos. pri Novi Cerкви; Gunčar Jos., župnik v Šmihelu; Kostrun Simon, posest. pri Sv. Katarini; Mulej Jos., posest. v Studenčicah; Premru Jernej, pos. v Predjani; Novljan Kristjan, posestnik v Brezovski gori; Grabnar Josip, posestnik v Završniku; Simončič Josip, posestnik v Št. Rupertu; Gačnik Martin, posestnik v Podturnu; Kosernik Ivan, posestnik na Dobravi; Marčun Josip, posestnik v Mostah; Šešek Ivan, posestnik v Kaplji Vasi; Ravbar Ivan, župan v Vrhovljah; Podgornik Martin, posestnik v Čepovanu; Kodrič Josip, trgovec v Sv. Križu; Fakin Ivan, posestnik v Zameškem; Macela Ivan, posestnik v Novem Taboru; Stonič Andrej, posestnik v Štalah; Torkar Ivan, posestnik na Gorjuši; Langus Ivan, posestnik na Gorjuši; Čuden Matevž, posestnik na Gorjuši; Mahnič Josip, posestnik v Grabovem Brdu; Šavnik Danilo, dijak na kmet. šoli v Gorici; Tavčar Andrej, posestnik v Krepeljah; Vran Ivan, posestnik v Kozljah; dr. Božič Anton, posestnik in kazenski zagovornik v Celju; Koritnik Ivan, posestnik v Stari Vasi; Pelcelj Ivan, posestnik v Policah; Rančigaj Anton, župnik v Št. Petru; Podbevšek Lorenc, posestnik v Spod. Palovčah; Bernot Gregor, posestnik v Zgor. Palovčah; Šolar Jernej, posestnik v Drazgošah; Rant Jakob, posestnik v Dolinčicah; Bajželj Ignacij ml., posestnik v Kamni Gorici; Kankelj Marija, posestnica v Godoviču; Adamič Viktor, posestnik, gostilničar in trgovec v Škrbini; Travan Francišek, posestnik v Srednjih Gameljnah; Razgoršek Gregor, posestnik v Kotljah; Dobaj Anton, posestnik pri Sv. Jurju; Gregelj Ivan, vinogradnik v Gornji Sušici; Čitalnica v Sežani; Frank Ivan, p. d. Martinec, posestnik v Dvorcu; Bralno društvo na Št. Vidški Gori; Inkret Štefan, posestnik pri Sv. Petru na Medvedjem Selu; Hajšek Matija, posestnik pri Sv. Ani; Stuhec Francišek, kaplan pri Sv. Jurju ob Ščavnici; Rak Martin, posestnik pri Sv. Miklavžu; Šešek Luka, posestnik v Kotu pri Kosezah; Flak Matija, posestnik in trgovec v Crnomlju; Robida Anton, posestnik

v Št. Vidu nad Ljubljano; Škrbinec Jakob, posestnik v Vižmarjah; Berlic Andrej, posestnik v Zapužah; Štefančič Ivan, posestnik v Malih Vižmarjah; Škander Ivan, posestnik v Dravljah; Arhar Fran, posestnik v Vižmarjah; Berlič Josip, posestnik v Dravljah; Cirman Francišek, posestnik v Št. Vidu.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Planini, ki bo dne 22. januarja t. l. v gostilni gosp. Mejaka ob treh popoldne.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikovo.
2. Naročanje sadnega drevja.
3. Predlogi.

Kmetijska podružnica v Planini,

5. januarja 1905.

Josip Bénédek, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Metliki, ki bo 29. januarja 1905 ob dveh popoldne v metliški šoli.

S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju podružnice v preteklem letu.
2. Polaganje računov za l. 1904.
3. Razni predlogi in nasveti.

Pripomnja. Ker pri občnem zboru dne 6. januarja ni bilo zadosti udeležencev, se bo sedaj napovedani občni zbor vršil pri vsakem številu navzočih udov.

Kmetijska podružnica v Metliki,

6. januarja 1905.

Val. Burnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Ribnem, ki bo dne 22. januarja ob osmih popoldne v šoli v Ribnem.

S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju podružnice v preteklem letu.
2. Predložitev računa za leto 1904.
3. Vpisovanje novih udov.
4. Volitev načelnika.
5. Volitev treh odbornikov.
6. Razni nasveti in predlogi.

Pripomnja. Če bi ob določenem času ne bilo zadostno število udov, bo pol ure pozneje zborovanje ob vsaki udeležbi.

Podružnica c. kr. kmet. družbe v Ribnem pri Bledu,
dne 4. prosinca 1905.

Janko Vrezec, t. č. načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Lescah dne 29. t. m. ob treh popoldne v šoli.

1. Poročilo načelnikovo.
2. Predložitev računov za l. 1904.
3. Volitev tajnika.
4. Pogovor o ustanovitvi konjerejske zadruge.
5. Raznosterosti.

Pripomnja. Če ob določenem času ne bo zadosti udov, bo pol ure pozneje zborovanje ob vsaki udeležbi.

Lesce, 7. januarja 1905.

Ivan Zak, načelnik.

Oddaja sadnega drevja in trt

udom kmetijske podružnice v Mokronogu.

Podpisana podružnica naznanja svojim p. n. udom, da dobi vsak ud kakor lani tudi letošnjo pomlad iz podružnične drevesnice brezplačno po štiri sadna drevesa. Čez to število jih morejo udje dobiti proti plačilu 50 h za drevo. Neudje morejo drevesa dobiti po 70 h le v tem slučaju, če bi podružnični udje ne vzeli vseh za oddajo določenih dreves.

Oni podružnični udje, ki ne vzamejo brezplačnih dreves, dobe brezplačno po dvajset cepljenih trt. Vinogradniki, ki žele za svoje vinograde večje število cepljenk po znižani ceni 12 h komad, se opozarjajo na drugi razglas naše podružnice v tej številki tega lista.

Za drevesa je je zglediti pri oskrbništvu graščine Klevevž pri Smarjeti, za trte pa pri gospodu Francu Prijatelju v Tržišču, in sicer najpozneje

do 15. februarja t. l.

Najbolje pa je, da se podružnični udje bodisi za brezplačna drevesa ali brezplačne trte zglase pri svojem zaupniku, ki bo zanje tudi dobil drevesa in trte iz podružničnih nasadov. Zaupniki pa so ti p. n. gospodje: Hladnik Ivan za trebelski, Novak Jože za mirenški, Prijatelj Franc za tržiški, Virant Ivan za mokronoški, Ulm Anton za šmarješki, Zupančič Franc in Vidmar Leopold za šentrupertski okoliš.

Pomniti je, da se brezplačno dobe ali samo drevesa ali pa samo trte.

Oni udje, ki se za drevesa ali trte ne zglase do določenega roka, izgube pravico do brezplačnega števila trt ali dreves.

Kmetijska podružnica v Mokronogu,

dne 15. januarja 1905.

J. A. grof Barbo, načelnik.

Oddaja cepljenih trt v Tržišču pri Mokronogu.

Podpisana podružnica naznanja, da se bodo iz podružnične trtnice v Tržišču pri Mokronogu letos spomladi vinogradnikom, ki se za to zglase, oddajale cepljene ameriške trte po 14 h komad. Podružnični udje jih dobe po 12 h.

Na podlogah rip. portalis, nekaj tudi na montikoli, so cepljene najboljše, od strokovnjakov za naše kraje priporočene in preizkušene trte.

Vinogradniki, stanujoči v krajih krškega okrajnega glavarstva, ki žele dobiti cepljenke po zgoraj določenim ceni, morajo svoje prošnje potem svojega županstva ali svoje kmetijske podružnice predložiti najkasneje

do 15. februarja t. l.

pri podpisani podružnici. Oddalo se bo 40.000 le dobro zraslih in okorenjenih cepljenk.

Slavna županstva krškega okrajnega glavarstva so prošena, da vinogradnike o tem obvestijo potom razglaš pri farnih cerkvah ter da gredo prosilcem na roke; ona lahko tudi predlože skupne prošnje do zgoraj omenjenega roka.

Kmetijska podružnica v Mokronogu,

dne 15. januarja 1905.

J. A. grof Barbo, načelnik.

Naredbe glede oddaje družbenega sadnega drevja spomladi l. 1905.

Gg. ude prosimo, naj svoje naročitve na sadno drevje pri- glase pri svojih podružnicah, oni pa, ki niso uvrščeni v podružnice, v družbeni pisarni v Ljubljani ustno ali pismeno.

Oddajalo se bo visoko in pritlično drevje. Ker zaloga po- sameznih skupin in različnih vrst ni velika, si družba pridržuje pravico, da preobilne naročitve skrči in namesto naročenih vrst, ki so že pošle ali jih sploh nima, dá drevesa drugih primernih vrst, če jih bo še imela.

Narčitev na veliko število dreves družba ne bo zvrševala, ker je njena naloga pospeševanje sadjarstva po deželi sploh, in zato skrbi, da se dobre vrste kolikor mogoče razširijo med kmet- skimi posestniki.

Pri naročanju veljajo tele določbe:

1. Podružnica sklene, ali vzame za svoje ude brezplačna drevesa ali ne. Če jih vzame, potem mora poslati vso udnino glavnemu odboru v Ljubljano, če jih pa ne vzame, ji ostane polovica udnine za podružnične namene; le udnino gg. učiteljev mora vso poslati glavnemu odboru.

2. Če podružnica obdrži polovico udnine, morejo njeni udje dobiti po 4 drevesa za znižano ceno 2 kron.

3. Cena za vse drugo drevje je 80 vinarjev za drevesce.

4. Navedene cene veljajo na mestu drevesnice, oziroma na mestu kolodvora, in sicer z zavojem vred.

5. Vsa naročila je vsaj

do 15. februarja 1905.

sporočiti družbi. Kdor do tega časa ne naroči brezplačnega drevja, potem ne bo imel več pravice do njega.

6. Če bi utegnili kaj drevja ostajati čez naročitve družbenih udov, ga morejo dobiti neudje po kroni 20 vinarjev drevesce.

Listnica uredništva.

J. Z. pri Sv. T. Streljanje pri kopanju vodnjaka more le tedaj škodovati, če strel prevrže plasti in pritisk plinov tako vpliva, da si studenec poišče drug tok. Ta škoda se pa redkokdaj pokaže in navadno ni trajna, ker vsled nadaljnjega kopanja pride voda navadno v svoj stari tok.

A. F. na K. Klajno apno se preprosto pomeša med vsako krmo. — Redilna šupa z imenom »Gloria« ravno tako ni zanič, kakor vse druge redilne šupe. — Kašljanju Vaših krav bo vzrok prehlajenje, ki najbrž izvira od napajanja s premrzlo vodo.

F. P. v K. Če ste k tistemu, kar ste storili nedeletni, molčali, ko ste postali polnotetni, ste stem svoj čin pravomočno potrdili.

A. R. v D. Rog, ki poka, dobro ovijte s povojem, ki je namočen v mizarskem kleju.

A. S. Z. Njivo, kjer je ozimina šla pod zlo, morete spomladi z vsako jarino posejati, torej tudi s pšenico. Jaro pšenico dobite pri vsakem trgovcu z žitom.

J. K. v G. Od zvršene prodaje ne morete odstopiti, tudi če dvojno aro nazaj daste. Glede are imajo pri nas sploh napačne pojme. Ara je v tem slučaju le znak zvršene ustne kupne pogodbe ter del kupne vsote.

I. K. v A. Ta zadeva ni reč uradnega zemljemerca, temveč se morate obrniti na komisijo za agrarske operacije v Ljubljani.

J. K. Dotična naprava za spravljajanje gnoja visoko v strme vinograde obstoji iz vretena, ki je zgoraj primerno pritrdjeno. Dolga vrv, ki teče okoli vretena, vleče na eni strani živina navzdol, na drugi strani se pa naložen voz gor pomika.